

**การศึกษาความรู้และเจตคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
กรุงเทพมหานคร ที่มีต่อหลักสูตร “โตไปไม่โกง”**
**A STUDY OF KNOWLEDGE AND ATTITUDE OF PRATOMSUKSA 6
STUDENTS IN BANGKOK METROPOLITAN TOWARDS
THE CURRICULUM OF “GROWING GOOD”**

ผู้วิจัย

ทศพร มณีศรีขำ¹

Totsaworn Maneesrikum

totsaw@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ ได้กำหนดวัตถุประสงค์หลัก 1) เพื่อศึกษาความรู้และเจตคติของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อหลักสูตร “โตไปไม่โกง” 2) เพื่อเปรียบเทียบความรู้และเจตคติของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อหลักสูตร “โตไปไม่โกง” ตามตัวแปรเพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และศาสนา 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และเจตคติของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อหลักสูตร “โตไปไม่โกง” กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนที่กำลังศึกษา ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กรุงเทพมหานคร เป็นนักเรียนชาย จำนวน 306 คน และนักเรียนหญิง จำนวน 325 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 631 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามวัดความรู้และเจตคติของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กรุงเทพมหานคร ที่มีต่อหลักสูตร “โตไปไม่โกง” โดยใช้สถิติ t-test F-test และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลของการศึกษาพบว่า นักเรียนมีค่าเฉลี่ยด้านการมีจิตสาธารณะ ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านความเป็นธรรมทางสังคม และด้านการกระทำอย่างรับผิดชอบ อยู่ในระดับน้อย ยกเว้น ด้านความเป็นอยู่อย่างพอเพียง มีค่าเฉลี่ยเกิน 50 เปอร์เซ็นต์ ส่วนค่าเฉลี่ยเจตคติด้านความซื่อสัตย์สุจริตเจตคติด้านความเป็นอยู่อย่างพอเพียงเจตคติด้านการมีจิตสาธารณะ และเจตคติด้านความเป็นธรรมทางสังคม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง ยกเว้น ค่าเฉลี่ย

เจตคติด้านการกระทำอย่างรับผิดชอบ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย นักเรียนหญิงมีค่าเฉลี่ยด้านความรู้และเจตคติทั้ง 5 ด้าน มากกว่าค่าเฉลี่ยของนักเรียนชาย นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงจะมีความรู้และเจตคติทั้ง 5 ด้านสูง สัมพันธ์กัน โดยภาพรวม นักเรียนที่นับถือศาสนาพุทธจะมีความรู้และเจตคติทั้ง 5 ด้าน สูงกว่านักเรียนที่นับถือศาสนาอิสลามและคริสต์ แต่นักเรียนที่นับถือศาสนาอิสลาม จะมีความรู้และเจตคติด้านความซื่อสัตย์สุจริต สูงกว่านักเรียนที่นับถือศาสนาพุทธและคริสต์ และนักเรียนที่นับถือศาสนาคริสต์ จะมีความรู้และเจตคติด้านการมีจิตสาธารณะและด้านความเป็นอยู่อย่างพอเพียง สูงกว่านักเรียนที่นับถือศาสนาพุทธและอิสลาม ส่วนคำถามปลายเปิด นักเรียนส่วนมากเห็นว่า เป็นโครงการที่ดี และนักเรียนจะยึดถือเป็นแนวปฏิบัติและจะเป็นคนดีไม่เป็นคนคดโกงในสังคม

คำสำคัญ : ความรู้ เจตคติ หลักสูตรโตไปไม่โกง

ABSTRACT

This research aimed mainly 1) to study knowledge and attitude of Prathomsuksa 6 students at Bangkok Metropolitan towards the curriculum of “Growing Good” 2) to compare knowledge and attitude of Prathomsuksa 6 students in Bangkok Metropolitan towards the curriculum of “Growing

¹ ศึกษาราชการบำนาญภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Good” with sex, achievement and religions 3) to study the correlation between knowledge and attitude of Prathomsuksa 6 students in Bangkok Metropolitan towards the curriculum of “Growing Good”

The subjects included 631 students, comprising 306 males and 325 females in Prathomsuksa 6 in Bangkok Metropolitan. The instruments were Questionnaires of Knowledge and Attitude of Prathomsuksa 6 Students in Bangkok Metropolitan Towards the Curriculum of “Growing Good”. The statistics were independent t-test, One-way Anova and the Pearson’s Product Moment Correlation Coefficient.

The findings indicated that the students’ mean score of Greater Good, Honesty and Integrity, Fairness and Justice, and Responsibility and Accountability were at low level, while the mean score of Sufficiency and Moderation was above 50 percents. Additionally, the students’ mean score of attitude towards Honesty and Integrity, attitude towards Sufficiency and Moderation, attitude towards Greater Good and attitude towards Fairness and Justice were at high level, except the mean score of attitude towards Responsibility and Accountability was at low level. With gender comparisons, the results showed that female students had higher means of knowledge and attitudes in all five aspects than male students. The high - achieving students had higher means of knowledge and attitudes in all five aspects than low achieving students. In regard to religion, the Buddhist students had more knowledge and attitudes in all five aspects than Muslim and Christian Students. However, the Muslim students

had more knowledge and attitude towards Honesty and Integrity than Buddhist and Christian students. The Christian students had more knowledge, attitude towards Greater Good and attitude towards Sufficiency and Moderation than Buddhist and Muslim students. According to the open-ended questions, most students strongly *agreed* that this research project was a useful project and they will use it as a guideline in order to be a “Growing Good” person.

Keyword : Knowledge, Attitude, Curriculum of Growing Good

บทนำ

ปัญหาของสังคมไทยที่หลายฝ่ายพยายามที่จะป้องกันและแก้ไขปัญหานี้มาโดยตลอด ทั้งการใช้วิธีการกำกับ ดูแล ควบคุมและการบังคับใช้ทางกฎหมาย แต่ก็มิได้ลดน้อยลงไปกว่าในอดีตที่ผ่านมา เพราะผู้ที่เกี่ยวข้องมักพุ่งไปที่ปลายเหตุ หากพิจารณาอย่างจริงจังแล้วจะพบว่า ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันเป็นปัญหาที่สะท้อนวิกฤตการณ์ด้านคุณธรรมและจริยธรรมของคนในสังคม แต่หากเปลี่ยนมุมมองทางความคิดมาสู่การพัฒนาปลูกฝังให้คนในสังคม โดยเฉพาะ เด็กและเยาวชนให้เห็นคุณค่า รักในความถูกต้อง ดีงาม และรู้สึกไม่ยอมรับในพฤติกรรมการโกงและการทุจริตคอร์รัปชัน การหล่อหลอมเด็กและเยาวชน คนรุ่นใหม่จึงเป็นภาระหน้าที่สำคัญและน่าจะเป็นรากฐานสำคัญ เพื่อที่เขาเหล่านั้นเติบโตขึ้นจะได้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ เป็นการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันที่ได้ผลที่สุด ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 เป็นต้นมา ศูนย์สาธารณประโยชน์และประชาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ และองค์การเพื่อความโปร่งใสในประเทศไทย ดำเนินการและจัดกิจกรรมเด็กในหลายรูปแบบ เช่น การจัดทำหนังสือสำหรับเด็ก การจัดละครเด็ก การได้วาที การประกวดเรียงความ รวมทั้งการจัดค่ายเยาวชนเมล็ดพันธุ์

ประชาธิปไตยด้านคอร์รัปชัน ฯลฯ โดยมีเจตนาที่จะหล่อหลอมให้เด็กและเยาวชนมีจิตสำนึกและกล้าหาญในทางจริยธรรม

นับเป็นเวลากว่า 12 ปีที่สองหน่วยงานดังกล่าวข้างต้น ได้ดำเนินการและจัดกิจกรรมมาอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารกรุงเทพมหานครในสมัย ม.ร.ว.สุขุมพันธุ์ บริพัตร เห็นความสำคัญในการแก้ไขปัญหาการคอร์รัปชันจึงกำหนดเป็นนโยบายในการบริหารกรุงเทพมหานคร โดยได้มีการปรึกษากับศูนย์สาธารณประโยชน์และประชาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ และองค์การเพื่อความโปร่งใสในประเทศไทย เพื่อขอให้จัดทำหลักสูตรเกี่ยวกับการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน สำหรับใช้ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จึงได้เกิดหลักสูตร “โตไปไม่โกง” ขึ้น ในการดำเนินการจัดทำหลักสูตร “โตไปไม่โกง” โดยมีนักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญสาขาต่างๆ และที่ปรึกษาอาวุโสมาร่วมให้ข้อคิดเห็น กำหนดหลักการสำคัญเน้นการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับเด็กนักเรียน ซึ่งคุณธรรมและจริยธรรมที่นักเรียนจะพึงมีและบังเกิดขึ้น ย่อมต้องมีกระบวนการเรียนรู้และหล่อหลอมจากสังคม โดยเฉพาะ จากการปฏิบัติการผ่านทางครอบครัว ศาสนาและสถาบันการศึกษา เป็นแหล่งหลักๆ ที่สำคัญ

การประชุมปรึกษาหารือร่วมกันทั้งสามฝ่าย ดำเนินการมาจนถึงปี พ.ศ. 2553 หลักสูตร “โตไปไม่โกง” จึงสำเร็จและดำเนินการเป็นปีแรก โดยมีการจัดทำคู่มือหลักสูตรและอบรมครูผู้สอน เพื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในระดับชั้นอนุบาล 1 จนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เพื่อให้ครอบคลุมและมีความต่อเนื่องหลังจากดำเนินการผ่านมา 1 ปี ในปีที่สอง คือ ปี พ.ศ. 2554 จึงมีการขยายขอบเขตของเนื้อหาหลักสูตรให้ครอบคลุมมาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ถัดมาอีกหนึ่งปี คือ พ.ศ. 2555 ออกแบบเนื้อหาและจัดทำหลักสูตรระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และในปี พ.ศ. 2556 ได้ขยายและจัดทำหลักสูตรครบทุกระดับ คือ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่

4 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 นอกจากการจัดทำหลักสูตรครอบคลุมและครบทุกระดับ ตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลจนถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายแล้ว ปี พ.ศ. 2557 ทางสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ได้มีการจัดอบรมครูผู้สอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายด้วย

ดังนั้น จากปี พ.ศ. 2553 จนถึงปี พ.ศ. 2558 นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครได้รับผลการเรียนรู้และฝึกปฏิบัติตามหลักสูตร “โตไปไม่โกง” อย่างครบถ้วน เพื่อจะได้ทราบและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้กำหนดกรอบในการศึกษาวิจัยขึ้น โดยทำการประเมินผลด้วยการวัดความรู้และเจตคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อหลักสูตร “โตไปไม่โกง” ซึ่งจะช่วยให้ทราบว่านักเรียนมีเจตคติ ทักษะ และความรู้ในหลักสูตร “โตไปไม่โกง” อยู่ในระดับใด

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาความรู้และเจตคติของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อหลักสูตร “โตไปไม่โกง”
- 2) เพื่อเปรียบเทียบความรู้และเจตคติของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อหลักสูตร “โตไปไม่โกง” ตามตัวแปรเพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและศาสนา
- 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และเจตคติของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อหลักสูตร “โตไปไม่โกง”

สมมติฐานการวิจัย

1. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กรุงเทพมหานคร น่าจะมีคะแนนความรู้และเจตคติ ต่อหลักสูตร “โตไปไม่โกง” ค่อนข้างสูง

2. ความรู้และเจตคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กรุงเทพมหานคร ที่มีต่อหลักสูตร “โตไปไม่โกง” เมื่อจำแนกตามตัวแปรเพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และศาสนา จะแตกต่างกัน

3. ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ กับ เจตคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่มีต่อหลักสูตร “โตไปไม่โกง” จะมีความสัมพันธ์กัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนที่กำลังศึกษา ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2558 เป็นนักเรียนชาย จำนวน 306 คน และนักเรียนหญิง จำนวน 325 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 631 คน ในการศึกษาครั้งนี้ เนื่องจากมีข้อจำกัดในหลายประการด้วยกัน ผู้วิจัยจึงพิจารณาโรงเรียนที่อยู่ในบริเวณพื้นที่กรุงเทพมหานครตะวันออก กรุงเทพมหานคร และเขตพระนคร โดยเฉพาะบางเขตพื้นที่ ซึ่งแต่ละเขตพื้นที่ มีการใช้หลักสูตร “โตไปไม่โกง” หลักสูตรเดียวกัน

2. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อใช้ในการศึกษาวิจัย ประกอบด้วย โรงเรียน 18 โรงเรียน แยกรายละเอียด ดังนี้ 1) เขตพระนคร ได้แก่ โรงเรียนวัดมหาธาตุฯ จำนวน 14 คน และโรงเรียนวัดอินทราวาส จำนวน 30 คน 2) เขตดุสิต ได้แก่ โรงเรียนไถ่เตี้ย จำนวน 18 คน 3) เขตบางพลัด ได้แก่ โรงเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม จำนวน 31 คน 4) เขตภาษีเจริญ ได้แก่ โรงเรียนวัดตะล่อม จำนวน 36 คน และโรงเรียนวัดกำแพง จำนวน 43 คน 5) เขตคลองสาน ได้แก่ โรงเรียนวัดทองธรรมชาติ จำนวน 18 คน 6) เขตธนบุรี ได้แก่ โรงเรียนวัดประยูรวงศ์ จำนวน 23 คน และโรงเรียนวัดเวฬุราชินี จำนวน 35 คน 7) เขตบางกอกน้อย ได้แก่ โรงเรียนวัดวิเศษการ จำนวน 30 คน และโรงเรียนวัดอัมพวา จำนวน 37 คน 8) เขตบางกอกใหญ่ ได้แก่

โรงเรียนวัดใหม่พิเรนทร์ จำนวน 22 คน 9) เขตวัฒนา ได้แก่ โรงเรียนแจ่มจันทร์ จำนวน 37 คน 10) เขตห้วยขวาง ได้แก่ โรงเรียนวัดใหม่ช่องลม จำนวน 44 คน 11) เขตป้อมปราบฯ ได้แก่ โรงเรียนวัดพิชัย จำนวน 34 คน 12) เขตหนองจอก ได้แก่ โรงเรียนลำบุหรี่ปวง จำนวน 8 คน และ 13) เขตคลองสามวา ได้แก่ โรงเรียนวัดพระยาสุเรนทร์ จำนวน 76 คน และโรงเรียนสุเหร่าแสนแสบ จำนวน 95 คน นักเรียนกลุ่มตัวอย่าง แยกเป็นนักเรียนชาย จำนวน 306 คน และนักเรียนหญิง จำนวน 325 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 631 คน

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน

1.1. ค่าร้อยละ (Percentage)

1.2. ค่าเฉลี่ย (Mean = \bar{X})

1.3. ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

(Standard Deviation = SD)

2. สถิติทดสอบสมมติฐานในการวิจัย

2.1 ใช้สถิติที (t-test : Independent)

2.2 สถิติทดสอบเอฟ (F-test : One - Way Analysis of Variance)

2.3 ค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

(Pearson's Product moment Correlation Coefficient)

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ ปรากฏผลดังนี้

1. ความรู้และเจตคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กรุงเทพมหานคร ที่มีต่อหลักสูตร “โตไปไม่โกง” พบว่า

1.1 โดยภาพรวม เมื่อพิจารณาในด้านความรู้คะแนนเต็ม 45 คะแนน นักเรียนทำคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 20.69 ซึ่งอยู่ในระดับน้อย โดยนักเรียนคนที่ทำคะแนนน้อยที่สุดเท่ากับ 5 คะแนน และนักเรียนคนที่ทำคะแนนมากที่สุดเท่ากับ 38 เมื่อแยกพิจารณาทางด้านพบว่า ด้านความเป็นอยู่อย่างพอเพียงมีคะแนนเฉลี่ยเกิน 50 เปอร์เซนต์อยู่เพียงด้านเดียว คือ เท่ากับ 5.40 ส่วนด้านอื่นๆ มีรายละเอียด ดังนี้ ด้านการมีจิตสาธารณะ

ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านความเป็นธรรมทางสังคม และด้านการกระทำอย่างรับผิดชอบ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.02 3.98 3.93 และ 3.36 ตามลำดับ

1.2 ในการพิจารณาในด้านเจตคติจากจำนวน 30 ข้อ เจตคติโดยรวม 5 ด้านอยู่ในเกณฑ์สูง คือ ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.50 เมื่อแยกเป็นรายด้านพบว่า เจตคติด้านความซื่อสัตย์สุจริต มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เท่ากับ 3.72 ส่วนเจตคติด้านการกระทำอย่างรับผิดชอบมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด เท่ากับ 2.95 ส่วนเจตคติด้านความเป็นอยู่อย่างพอเพียง เจตคติด้านการมีจิตสาธารณะ และเจตคติด้านความเป็นธรรมทางสังคม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.70 3.60 และ 3.54 ตามลำดับ

2. การเปรียบเทียบความรู้และเจตคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กรุงเทพมหานคร ที่มีต่อหลักสูตร “โตไปไม่โกง” จำแนกตามตัวแปรเพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และศาสนา พบว่า

2.1 เพศ : นักเรียนหญิงมีค่าเฉลี่ยด้านความรู้ ทั้ง 5 ด้าน มากกว่าค่าเฉลี่ยของนักเรียนชาย คือ 22.68 และ 18.55 ตามลำดับ และนักเรียนหญิงกับนักเรียนชายมีความรู้แตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า นักเรียนหญิงมีความรู้ในทุกด้านสูงกว่านักเรียนชาย และในส่วนของเจตคติยังพบว่า นักเรียนหญิงมีเจตคติในทุกด้านสูงกว่านักเรียนชายเช่นเดียวกัน

2.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน: นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง คือ 3.00 – 4.00 จะมีค่าเฉลี่ยความรู้ทั้ง 5 ด้านสูงด้วย คือ 23.20 และเป็นที่น่าสังเกต ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะสัมพันธ์กับความรู้ คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2.00 – 3.00 1.00 – 2.00 และ 0.00 – 1.00 จะสัมพันธ์กับค่าเฉลี่ยความรู้ 19.88 15.79 และ 13.75 ตามลำดับ แต่เมื่อเปรียบเทียบโดยรวม พบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 1.00

– 2.00 กับนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2.00 – 3.00 และนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3.00 – 4.00 มีความรู้ในทุกด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และในส่วนของเจตคติยังพบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง คือ 3.00 – 4.00 จะมีเจตคติในทุกด้านดีกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่า โดยเรียงลำดับลดหลั่นกัน และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ในรายด้าน พบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 0.00 – 1.00 1.00 – 2.00 2.00 – 3.00 และ 3.00 – 4.00 มีเจตคติด้านความซื่อสัตย์สุจริต แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2.00 – 3.00 กับนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3.00 – 4.00 มีเจตคติด้านการกระทำอย่างรับผิดชอบ นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 1.00 – 2.00 กับนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2.00 – 3.00 และนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3.00 – 4.00 มีเจตคติด้านการมีจิตสาธารณะ เจตคติด้านความเป็นธรรมทางสังคม และเจตคติด้านความเป็นอยู่อย่างพอเพียง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 ศาสนา : นักเรียนที่นับถือศาสนาพุทธจะมีค่าเฉลี่ยสูงกว่านักเรียนที่นับถือศาสนาคริสต์และอิสลาม คือ 20.82 21.00 และ 19.95 ตามลำดับ และเมื่อนำมาเปรียบเทียบกันในทุกด้านโดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณารายด้าน นักเรียนที่นับถือพุทธศาสนากับนักเรียนที่นับถือศาสนาอิสลาม มีค่าเฉลี่ยในความรู้ด้านความซื่อสัตย์สุจริต และความเป็นธรรมทางสังคม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และในส่วนของเจตคติเป็นที่น่าสังเกตว่า นักเรียนที่นับถือศาสนาอิสลามจะมีค่าเฉลี่ยด้านความซื่อสัตย์สุจริตสูงกว่านักเรียนที่นับถือศาสนาพุทธและคริสต์ ตามลำดับ และนักเรียนที่นับถือศาสนา

คริสต์จะมีค่าเฉลี่ยด้านการมีจิตสาธารณะและด้านความเป็นอยู่อย่างพอเพียงสูงกว่านักเรียนที่นับถือศาสนาพุทธและอิสลาม ตามลำดับ แต่เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายคู่พบว่า ค่าเฉลี่ยเจตคติด้านความเป็นธรรมทางสังคมนักเรียนที่นับถือศาสนาพุทธกับนักเรียนที่นับถือศาสนาอิสลาม แตกต่างกันอย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. การหาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับเจตคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่มีต่อหลักสูตร “โตไปไม่โกง” พบว่า

3.1 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ในแต่ละข้อทั้ง 5 ข้อ มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.2 ความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติในแต่ละข้อทั้ง 5 ข้อ มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.3 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับเจตคติ มีความสัมพันธ์ระหว่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ยกเว้น ความรู้ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ความรู้ด้านความเป็นธรรมทางสังคม และความรู้ด้านความเป็นอยู่อย่างพอเพียง ไม่มีความสัมพันธ์กับเจตคติด้านการกระทำอย่างรับผิดชอบ

4. การตอบคำถามปลายเปิดของนักเรียนมีพอประมาณ ส่วนใหญ่ นักเรียนไม่ค่อยชอบเขียนแสดงความคิดเห็น นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้และเจตคติ ที่มีต่อหลักสูตร “โตไปไม่โกง” พอสรุปประเด็นสำคัญได้ ดังนี้

4.1 โครงการนี้ เป็นโครงการที่ดี อยากให้มันต่อไป

4.2 เนื้อหาบางด้านใกล้เคียงกันมาก ทำให้ยากต่อการแยกแยะ เพื่อทำความเข้าใจ

4.3 ชอบทำกิจกรรม เพราะรู้สึกมีความสุขสนุกสนาน

4.4 เนื้อหาและกิจกรรมบางครั้งมีมากเกินไป ใช้เวลามาก ไม่มีเวลาไปทำกิจกรรมอย่างอื่น

4.5 ทำให้ได้เรียนรู้ว่า เมื่อเราโตเป็นผู้ใหญ่ เราจะไม่โกง

ส่วน การสัมภาษณ์ นักเรียนบอกว่า บางกิจกรรมยากและไม่ค่อยเข้าใจ ใช้เวลาในการทำกิจกรรมนาน จนทำให้บางครั้งก็เบื่อ และไม่มีเวลาไปทำเรื่องอื่น ๆ นอกจากนี้ กิจกรรมบางกิจกรรมเป็นกิจกรรมที่ไม่คุ้นเคย และมีเนื้อหาสาระที่ยาก ไม่มีความสัมพันธ์กับชีวิตของนักเรียนและสังคม แต่ก็กล่าวว่า หากได้ทำกิจกรรมกับคุณครูที่มีความสามารถและใจดี ก็รู้สึกเพลิดเพลิน สนุกสนาน ไม่เบื่อที่จะเข้าร่วมกิจกรรม

อภิปรายผล

1. ความรู้และเจตคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กรุงเทพมหานคร ที่มีต่อหลักสูตร “โตไปไม่โกง”

นักเรียนตอบแบบสอบถามที่เกี่ยวกับความรู้ในหลักสูตร “โตไปไม่โกง” ได้ค่อนข้างน้อย เพราะเนื้อหาในหลักสูตรค่อนข้างมากและยากต่อการทำความเข้าใจ โดยเฉพาะ คุณลักษณะ 5 ด้าน แต่ละด้านบางครั้งยากต่อการจำแนกแยกแยะของนักเรียน ประกอบกับการเรียนมิได้มีผลต่อการประเมินผลในการศึกษาเล่าเรียน นักเรียนจึงให้ความสนใจไม่มากเท่าที่ควร อีกทั้งความสนใจในสิ่งรอบข้างน่าสนใจมากกว่าจึงทำให้นักเรียนอาจสำคัญกับการเรียนรู้ในโครงการไม่มากนัก แต่ในด้านความเป็นอยู่อย่างพอเพียงคะแนนเฉลี่ยเกินครึ่ง มากกว่าด้านอื่น ๆ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะเป็นด้านที่ไปสัมพันธ์ตรงกับโครงการของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่มีการกล่าวถึงและมีการประชาสัมพันธ์และเน้นย้ำผ่านสื่อบ่อยๆ นักเรียนจึงได้รับประสบการณ์และเรียนรู้มากกว่าคุณลักษณะด้านอื่น ๆ

ในส่วนเจตคติเนื้อหา สาระและการเรียนรู้จะเน้นที่การปฏิบัติและกระทำผ่านหลักการที่เน้นคุณธรรม

จริยธรรม ซึ่งโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครเน้นย้ำในเรื่องนี้เป็นพิเศษ ประกอบกับโรงเรียนส่วนมากตั้งอยู่ในหรือใกล้ชุมชนที่เกี่ยวข้องกับสถาบันทางศาสนา ไม่ว่าจะเป็นวัด มัสยิด หรือโบสถ์ และมีการเชื่อมโยงกับการกระทำทางศาสนกิจต่าง ๆ จึงมีส่วนสำคัญในการหล่อหลอมในทางความคิดให้กับนักเรียนมาโดยตลอดซึ่งสอดคล้องกับหลายประเทศ ที่สอนผ่านกระบวนการกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง สอนให้คิดวิเคราะห์หาเหตุผลด้วยวิจารณญาณ การยอมรับความแตกต่างและเคารพสิทธิผู้อื่น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2555 : 20) ส่วนด้านที่ควรคิดพิจารณาที่ได้คะแนนค่อนข้างน้อย คือ การกระทำอย่างรับผิดชอบ ประเด็นนี้คงจะต้องมีการปลูกฝังและฝึกให้เกิดคุณลักษณะ 5 ด้านอย่างจริงจัง โดยเฉพาะในหมู่ผู้ที่เป็นผู้ใหญ่ รุ่นพี่ที่ควรทำตนให้เป็นตัวอย่างกับเด็กและเยาวชนในสถาบันการศึกษา

2. การเปรียบเทียบความรู้และเจตคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กรุงเทพมหานคร ที่มีต่อหลักสูตร “โตไปไม่โกง” จำแนกตามตัวแปรเพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและศาสนา

การที่นักเรียนหญิงมีค่าเฉลี่ยความรู้และเจตคติสูงกว่านักเรียน ถือเป็นเรื่องปกติของนักเรียนหญิงวัยนี้ ที่ให้ความสนใจและตั้งใจในการเรียนรู้มากกว่านักเรียนชาย การเรียนรู้ในทุกเรื่อง โดยทั่วไปหากผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงแนวโน้มว่าจะกระทำหรือปฏิบัติในเรื่องที่เกี่ยวข้องในทางวิชาการได้ดี สัมพันธ์สอดคล้องกัน เพราะผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะเป็นผู้ที่มีความตั้งใจและเอาใจใส่กับสิ่งหรือเรื่องราวต่างๆที่เขาทั้งหลาย ต้องเข้าไปมีส่วนร่วมหรือรับผิดชอบ และการเรียนรู้ที่มีคุณภาพจะต้องเริ่มปลูกฝังและฝึกฝนตั้งแต่ในวัยเด็ก ถ้าบุคคลได้รับการปลูกฝังเรื่องคุณธรรมและจริยธรรมมาตั้งแต่ยังเป็นเด็ก บุคคลนั้นก็สามารพัฒนาพื้นฐานทางด้านศีลธรรมของตนขึ้นมาในระดับหนึ่ง ถ้าปลูกฝังได้มากก็จะฝังลึกลงไปจิตใจได้สำนึกของบุคคล ผู้นั้น และจะรอเวลาที่ได้รับการกระตุ้นอีกครั้ง โดยการอบรมสั่งสอน การฟังธรรม และวิธีอื่นๆ (จินตนา พลอยภัทรภิญโญ.2554 : 49-50)

หลักคำสอนในทุกศาสนา มุ่งอบรมสั่งสอนให้คนทุกคนเป็นคนดี แต่ภายใต้หลักคำสอนที่หลากหลายนั้น แต่ละศาสนามุ่งเน้นที่แตกต่างกัน มากน้อย หนักเบาไม่เท่ากัน เด็กและเยาวชนที่เติบโตมาในชุมชนมุสลิมได้รับการปลูกฝังและเน้นในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริตมาก เพราะได้รับการอบรมกลมเกลียวทั้งจากโรงเรียน และมัสยิด ค่อนข้างจริงจัง สม่าเสมอมากกว่าในศาสนาอื่น ดังคำอธิบายที่ว่า คุณภาพของมนุษย์นั้น อยู่ในกรอบของคำสอนศาสนาอย่างปฏิเสธไม่ได้ ซึ่งพระเจ้าเป็นผู้เป็นเจ้าของไว้ในอำนาจของมนุษย์ ขณะที่มนุษย์ได้นำเอาบทบัญญัติของอิสลามด้านคุณธรรมมาเป็นครรลองในการปฏิบัติในมุมมองต่างๆ ของชีวิตด้วยความคิดอิสระ พร้อมทั้งให้คำตอบกับความต้องการอันเป็นธรรมชาติของตัวเอง และก้าวไปถึงวัตถุประสงค์ที่เป็นเป้าหมายในการสร้างจนสามารถประสบความสำเร็จ (วิศรุต เลาะวิถี. 2555 : 2) ในขณะที่เดียวกัน ศาสนาคริสต์ก็มีหลักคำสอนและแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการมีจิตสาธารณะและการเป็นอยู่อย่างพอเพียงมาก แต่ในการวิจัยครั้งนี้ อาจจะไม่ชัดเจนชัดเจนน่าจะได้ เพราะมีนักเรียนที่นับถือศาสนาคริสต์มีค่าต่ำกว่า 1 เปอร์เซ็นต์ ในส่วนของเจตคติด้านความเป็นธรรมทางสังคม นักเรียนที่นับถือศาสนาพุทธกับนักเรียนที่นับถือศาสนาอิสลาม มีความแตกต่างค่อนข้างชัดเจนซึ่งน่าจะเกิดผลมาจากการที่นักเรียนได้รับข้อมูลข่าวสารผ่านทางสื่อสารมวลชนส่วนหนึ่ง จึงทำให้รับรู้และรู้สึกว่าคุณสมบัติของตนที่นับถือศาสนาอิสลามไม่ค่อยได้รับความเป็นธรรมอย่างเท่าเทียมกับกลุ่มคนที่นับถือศาสนาพุทธและคริสต์

3. การหาความสัมพันธ์ ระหว่างความรู้กับเจตคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กรุงเทพมหานคร ที่มีต่อหลักสูตร “โตไปไม่โกง” ในการศึกษาเรียนรู้ บรรดาศาสตร์และเนื้อหาวิชา มักจะมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันอยู่ไม่มากก็น้อย แต่ในกลุ่มลักษณะ 5 ด้าน ในหลักสูตร “โตไปไม่โกง” ไม่ว่าจะเป็นด้านความรู้และเจตคติก็เป็นเช่นเดียวกัน เมื่อเรียนรู้ในเรื่องนี้ก็จะเกี่ยวเนื่องและสามารถนำไปใช้ร่วมกันได้ด้วย เนื่องด้วยพลังอันเกิดจาก

หลักการทางศาสนาซึ่งมีอยู่ในทุกๆ ศาสนา ทั้งพุทธ คริสต์ อิสลาม จะเป็นเครื่องมือประการหนึ่ง ในการเข้าไปสนับสนุน ส่งเสริมให้เกิดการปฏิบัติตามหลักการ คำสอนทางศาสนา โดยมีเป้าหมายเพื่อการรณรงค์ ป้องกันหรือหยุดการกระทำที่เรียกว่า “ทุจริต” (พิเชฐ ทังโต. 2012 : 13) ยกเว้นในบางเรื่องซึ่งอาจจะเป็นลักษณะพิเศษที่สัมพันธ์กับวัยและกาลเวลา หรือยุคสมัย โดยเฉพาะ สังคมในปัจจุบัน ไม่ค่อยเน้นย้ำในเรื่องของความซื่อสัตย์สุจริต ความเป็นธรรมทางสังคม และความเป็นอยู่อย่างพอเพียง เพราะสิ่งที่อยู่แวดล้อมและเป็นประสบการณ์ทางการเรียนรู้ของเขาเหล่านั้น ทำให้เกิดความสับสน ไม่แน่ใจว่า การปฏิบัติที่เหมาะสมและถูกต้อง ควรเป็นเช่นไร เพราะมีเรื่องราวและเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมที่อาศัยอยู่มีความแตกต่าง หลากหลายในทางความคิดและการยึดถือปฏิบัติ ซึ่งจัดได้ว่าเป็นวิกฤตการณ์ทางสังคมที่สำคัญประการหนึ่ง

4. ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้และเจตคติ ที่มีต่อหลักสูตร “โตไปไม่โกง” ดังนี้ นักเรียนส่วนมากเห็นว่า เป็นโครงการที่ดี และ

นักเรียนจะยึดถือเป็นแนวปฏิบัติและจะเป็นคนดี ไม่เป็นคนคดโกงในสังคม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. สถานศึกษาควรจัดอบรมสัมมนา ศึกษาดูงานในกิจกรรมเรื่อง “โตไปไม่โกง” ในสถานศึกษาที่สามารถนำมาเป็นตัวอย่าง เพื่อให้ครูผู้สอนได้รับความรู้ และประสบการณ์ พร้อมทั้งจะถ่ายทอดการเรียนรู้ในหลักสูตร “โตไปไม่โกง” ได้อย่างหลากหลายรูปแบบ และดียิ่งขึ้น

2. ควรมีการติดตามนักเรียนระดับประถมศึกษา ต่อเนื่อง เมื่อไปศึกษาในระดับมัธยมศึกษา เพื่อศึกษาถึงพัฒนาการ และพฤติกรรมว่ามีความคงทน หรือเพิ่มมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการทำวิจัยกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูผู้สอน และผู้ปกครอง

2. ควรมีการนำวิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพ มาทำการศึกษาในบริบทต่างๆ ที่เกี่ยวกับตัวครูผู้สอนและ ผู้เรียนในระดับต่างๆ

บรรณานุกรม

- การศึกษา, สำนัก. ศูนย์สาธารณประโยชน์และประชาสังคม. (2553). **โครงการโรงเรียนสีขาวหลักสูตรคบเด็กสร้างชาติ “โตไปไม่โกง” ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พ.ศ.2553.** กรุงเทพมหานคร, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ และองค์กรเพื่อความโปร่งใสในประเทศไทย.
- การศึกษา, สำนัก. ศูนย์สาธารณประโยชน์และประชาสังคม. (2553). **โครงการโรงเรียนสีขาวหลักสูตรคบเด็กสร้างชาติ “โตไปไม่โกง” ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พ.ศ. 2553.** กรุงเทพมหานคร, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ และองค์กรเพื่อความโปร่งใสในประเทศไทย.
- การศึกษา, สำนัก. ศูนย์สาธารณประโยชน์และประชาสังคม. (2553). **โครงการโรงเรียนสีขาวหลักสูตรคบเด็กสร้างชาติ “โตไปไม่โกง” ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พ.ศ. 2553.** กรุงเทพมหานคร, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ และองค์กรเพื่อความโปร่งใสในประเทศไทย.
- การศึกษา, สำนัก. ศูนย์สาธารณประโยชน์และประชาสังคม. (2553). **โครงการโรงเรียนสีขาวหลักสูตรคบเด็กสร้างชาติ “โตไปไม่โกง” ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พ.ศ. 2553.** กรุงเทพมหานคร, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ และองค์กรเพื่อความโปร่งใสในประเทศไทย.

- การศึกษา, สำนัก. ศูนย์สาธารณประโยชน์และประชาสังคม. (2553). **โครงการโรงเรียนสีขาวหลักสูตรครบเด็กสร้างชาติ “โตไปไม่โกง” ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พ.ศ. 2553.** กรุงเทพมหานคร, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ และองค์กรเพื่อความโปร่งใสในประเทศไทย.
- การศึกษา, สำนัก. ศูนย์สาธารณประโยชน์และประชาสังคม. (2553). **โครงการโรงเรียนสีขาวหลักสูตรครบเด็กสร้างชาติ “โตไปไม่โกง” ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พ.ศ. 2553.** กรุงเทพมหานคร, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ และองค์กรเพื่อความโปร่งใสในประเทศไทย.
- คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, สำนักงาน. (2556). **รวมพลังข้าราชการไทย สู้ภัยคอร์รัปชัน.** กรุงเทพมหานคร, บริษัท ศรีอนันต์การพิมพ์ จำกัด.
- จินตนา พลอยภัทรภิญโญ. (2554). **ปัจจัยเอื้อที่ทำให้เกิดการทุจริตต่อหน้าที่ของบุคลากร สังกัด กระทรวงศึกษาธิการ.** ปรินญานินพนธ์ ปร.ด. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. ถ่ายเอกสาร
- ธิดารัตน์ น้อยสุวรรณ. (2544, ม.ค.- มี.ค.). Public Corruption : A Comparison between Japan and Thailand.
- การเปรียบเทียบการจ้อราษฎร์บังหลวงของสังคมญี่ปุ่นกับสังคมไทย.** วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. 19(2):77-87.
- บงกช สุทัศน์ ณ อยุธยา. (2557, มกราคม-มิถุนายน). **การสร้างจิตสำนึกของความเป็นไทย ค่านิยม เพื่อการต่อต้าน ป้องกัน การทุจริต คอร์รัปชัน : PRAISING THAI'S PERSONAL ACCOUNTABILITY AND VALUE OF ANTI- CORRUPTION TO PREVENT CORRUPTION.** วารสารศรีนครินทรวิโรฒวิจัยและพัฒนา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์) 6 (11) :248-263.
- พิเชฐ ทั่งโต. (2557). **แนวคิดทางศาสนากับการป้องกันการคอร์รัปชัน.** ในการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 1 ระหว่าง 22-23 ธันวาคม 2557 ณ สถาบันพิมลธรรม มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น. 13
- พระปกเกล้า, สถาบัน. (2552). **ชุดโครงการวิจัยชุมชน : เรื่อง การต้านคอร์รัปชันของภาคประชาชนอย่างบูรณาการ และยั่งยืนกับการพัฒนาประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม.** กรุงเทพมหานคร, บริษัท ธรรมดาเพรส จำกัด.
- เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. (2555). **การป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา.** กรุงเทพฯ.: บริษัท พริกหวาน กราฟฟิค จำกัด.
- วิศรุต เลาะวิดี. (2012). **อิสลามกับการทุจริต คิติมชอบ.** สืบค้นเมื่อ 26 พฤศจิกายน 2558, จาก <http://www.skthai.org/articles/41979870>.
- วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. (2546,กันยายน-ธันวาคม). **รูปแบบการสอนที่เน้น “ความรู้คู่คุณธรรม” วารสารสุทธิปริทัศน์.** 17(53):9-14.
- สิทธิพันธ์ พุทธหนู. (2549). **ทฤษฎีคอร์รัปชัน Corruption.** กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เอกชัย กี่สุขพันธ์. (2557). **การดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนสีขาว หลักสูตรโตไปไม่โกงของโรงเรียนเครือข่ายที่ 40(2) สำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร. ANTI CORRUPTION GROWING COURSES PROJECT MANAGEMENT OF SCHOOLS CLUSTER 40(2) NONGCHOK DISTRICT OFFICE BANGKOK.** วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา. 9(3):315-326.
- Van Roy, Edward. (1970, October). **On the theory of corruption.** Economic Development and Cultural Change. 19(1).